

DRUŠTVENIK

LETO 1933 — ŠTEVILKA 10

Žalostno dejstvo

Letošnji Mohorjev Koledar nam naznanja, da je padlo letos število Mohorjanov za več kot 8000, ali približno za — eno sedmino. To sta številki, ki morata prav globoko zadeti in zaskrbeti vsakega pravega Slovenca.

V Koledarju beremo za ta usodni padec nekako opravičilo, češ: dobra žetev, mnogo Mohorjanov — slaba žetev, malo članov, ali z drugimi besedami: ta padec je predvsem posledica strašne gospodarske stiske, ki jo preživljamo. Da, res je, da po mnogih rodbinah danes niti za sol nimajo, toda prav tako je res, da nihče ne zasluži tako malo, da bi ne mogel prav ničesar prihraniti in nihče ne zasluži tako malo, da bi se ne mogel naročiti na Mohorjevo družbo.

Ali se zapije pri nas danes mnogo manj kot se je pa pred krizo? Na tisoče gostiln in breznic imamo po naši lepi Sloveniji in vse izhajajo, premnoge celo jako dobro, a kar prašajmo vse tiste tisoče, ki v enem tednu po nepotrebnem vsaj toliko zapije, kot znaša Mohorjeva udnina za vse leto. Par sto milijonov vsako leto zakadimo, imamo denar za vse ženske modne norosti itd. itd., pri Mohorjevi družbi se pa izgovarjamo na — krizo. Jalovost tega izgovora nam dokazuje najlepše: že Koledar sam, ki beleži pri nekaterih župnijah prav čeden — napredek, v splošnem pa tak strahoten padec. In kriza je vendarle prilično po vsej Sloveniji enaka. Kako torej, da po nekaterih župnijah vključno bedi še napredek, drugod pa zato tem večji padec?

V desetletju pred prevratom so bile Mohorjeve knjige po veliki večini jako, jako šibke, da je vsa Slovenija že upravičeno godrnjala in se s skrbjo vpraše-

vala, če se je Družba res že preživela in je tako ostarela, da polagoma umira, toda vključno temu je doseglo tik po prevratu število Mohorjanov skoraj — sto tisoč.

Nato je prevzel uredništvo Mohorjevih knjig g. F. S. Finžgar, eden naših najboljših pisateljev, odličen kulturni delavec, iniciativni organizator in izboren poznavalec naše ljudske duše. Od tedaj raste vrednost družbenih knjig od leta do leta in mirno lahko trdimo, da izdaja vseh njenih konkurentin skupaj, torej Vodnikove in Cankarjeve družbe ter kmetijske matice ne dosegajo vrednosti Mohorjevih knjig. Tudi družba sama se je s preselitvijo v Celje očitno pomladila. Ne zadovoljuje se samo z izdajanjem rednih letnih knjig, temveč izdaja še po 4—6 izrednih, potem »Mohorjevo knjižnico« in lepi družinski mesečnik »Mladiko«. Družba se tedaj nedvomno trudi, kar se more in nje same gotovo ne more zadeti nobena krivda.

Kje so torej vzroki za to nazadovanje? Ali morda splošna kriza naše knjige, o čemer se je pred leti mnogo pisalo in govorilo? Tudi to ne bo držalo, kajti vsi vidimo, da se tiska danes pri nas mnogo več, nego se je pred nekaj leti. Imamo celo vrsto knjižnih podjetij, ki očitno izhajajo dobro vsa, saj izdajajo redno debele in res elegantno opremljene knjige. Knjiga se torej ni preživela, se ni mogla in se tudi nikoli ne bo, kajti knjiga je prvi bistveni znak vse kulture, po kateri človeštvo nehoče vedno stremi. Res je, da je danes naša kultura hudo izpačena po ničvrednem časopisju, kinu, sportu, politiki itd. itd., toda povsem propasti pa kultura vendarle ne more in ne bo.

Gotovo je, da denarna stiska, v kateri danes naše ljudstvo živi, mnogo vpliva na padec Mohorjanov, toda glavni vzrok gledamo vendarle v krizi vsega našega ljudsko-prosvetnega dela in življenja, ki ga opažamo že nekaj časa in na katerega smo bolj ali manj določno kazali ponovno tudi že v našem listu in ki pokazuje svoje posledice na vseh poljih. Le spomnimo se onega živahnega in plodonosnega življenja in vrvenja pred vojno. Spomnimo se one nezlomljive vere v naša načela, v njih zmago in blagovest, spomnimo se onega navdušenja in požrtvovalnosti, ki sta prešinjala vsakega našega človeka. Spomnimo se onega ogromnega podrobnega kulturnega dela, ki je bilo izvršeno po naših vaseh in ki ga nikoli ne bo mogla zajeti nobena statistika in nobena zgodovina. Zato tudi uspehi niso izostali.

Po vojni — vsaj tako se zdi — smo se nekako polenili in komодно uživali sadove dela svojih prednikov, zato nismo opazili, da je zrastel medtem nov rod, ki ni bil več načelno izoblikovan in utrjen, kakor njegovi očetje. Zdi se, da je postalo vse naše delo preveč zgolj zunanje, naše organizacije pa preveč plitke in nekako birokratične. Mnogo premalo pažnje se je polagalo na smotreno in podrobno načelno vzgojo našega ljudstva, zlasti mladine, zato začenja vsa nekoč tako ponosna stavba nekam šepati. Le pogledjmo dejstva: po naših društvih je jako rastlo število kinematografov, zapale so pa knjižnice, predavali smo o vseh mogočih senzacijah, potovanjih itd., zanemariali smo pa strogo načelna. Tri leta mesec za mesecem opozarjamo že na pomen knjige in knjižnic, toda uspeha vidimo le malo, malo.

Res je, da je delo zaradi skrajno neugodnih okoliščin neprimerno težje nego je bilo nekoč, toda ali si naj zato sami napišemo svoj mrtvaški list? Ali naj res mirno gledamo, da ne bo vse okrog nas samo nazadovalo in propadalo temveč tudi propadlo? Če se nas je lotila bolezen, ali bomo prekrizanih rok čakali, da nas ugonobi? Ne, ne, tisočkrat ne! Iskati moramo potov in

sredstev, da bolezen ozdravimo, pa naj velja kar hoče. Vsak živ organizem se mora za življenje boriti, če ne propade popolnoma. Če odreče ena oblika, moramo poiskati dve novi. Samo narod, ki zbere v težkih časih vse svoje moči, se ohrani, in isto velja tudi za ideje. Samo one ideje živijo in zmagujejo, za katere znajo pristaši tudi kaj žrtvovati, ne pa vleči od njih samo koristi. Težke okoliščine so naravnost od Boga poslane preizkušnje za vrednost ljudi, ki jih izpovedujejo. In ali se bo od Kreka vzgojeni rod res razpršil pri prvi nevihti?

Ne, ne in tisočkrat ne! Ne smemo mirno in prekrizanih rok gledati, da bi padlo naše uboga ljudstvo zopet za cellega pol stoletja nazaj in da bi čez nekaj let morali začeti naši sinovi vnovič tam, kjer so začeli duševni očetje I. katol. shoda. Za nobeno ceno ne moremo in ne smemo dopustiti tega. Naše ljudstvo, o katerem smo še pred nekaj leti upravičeno lahko trdili, da je najkulturnejše v vsej južni in vzhodni Evropi, ne sme začeti padati nazaj v temo. Za vsako ceno moramo ustaviti pojavljajoče se nazadovanje. Če odreče eno sredstvo, moramo poiskati dve drugi, novi. Za nobeno ceno ne smemo pri-pustimo, da bo naše ljudstvo začelo ponáša mladina pozabila na dobro knjigo, ki je največje izobraževalno in eno najvažnejših vzgojnih sredstev. Prihodnji rodovi še nas bodo obtoževali, če pri-pustimo, da bo naše ljudstvo začelo atizabljati na dobro knjigo.

In neločljivo je pri nas s pojmom »dobra knjiga«² združena Družba sv. Mohorja, ta tolikoletni naš ponos. Padec, ki ga je nezashuzeno doživela letos, nam ni v čast, pač bi nam moral biti pa glasen in nadvse resen opomin, da pri nas nekaj ni v redu, da smo se polenili, da postajamo brezbrizni, česar nas Bog obvaruj, kajti to bi bil začetek naše smrti. Ali naj s svojo brezbriznostjo sami pokopljemo to našo največjo ljudsko prosvetno ustanovo? Še en, dva taka padca, pa bo prav resno ogrožena, kajti jasno je, da s 30.000 člani ne more nuditi več tega kar bi nudila s 70.000 ali

80.000. In na to število jo moramo dvigniti, poprej se nikakor ne moremo zadovoljiti. Pri nas je samo kmetijskih domov kakih 140.000, kje so pa delavski in meščanski? In naša Družba nikakor ni samo kmetiška ustanova, temveč nudi mnogo tudi meščanu in delavcu, zato bi tudi 100.000 Mohorjanov ne bilo nemogoče.

Pa kdo naj se zavzame za to? Organizacija Družbe temelji na cerkveni organizaciji in njeni poverjeniki so po ogromni večini župniki. Oni so res tudi že od nekdaj njeni najuspešnejši in najzvestejši podporniki in tako bo gotovo tudi v bodoče, toda kjer iz tega ali onega vzroka ne zadostujejo ti, mora brezpogojno priskočiti na pomoč vsak, ki se čuti zavednega katoliškega Slovenca. Naša društva, Marijine družbe, zlasti pa Katoliške akcije. Treba je izvesti točen pregled Mohorjanov po vaseh, potem pa od hiše do hiše, kjer še manjka. Sedaj pozimi bo dovolj časa za to.

Posebno poglavje tvorijo v tem pogledu še »naši raztreseni udje« po Franciji, Nemčiji, Ameriki, Srbiji in drugod po svetu. Kdor ima le nekaj vpogleda v življenje naših izseljencev, bo pritrdil, da pomeni za te dobra slovenska knjiga še neprimerno več, nego nam doma in

da so je oni še stokrat bolj potrebni. Ti so po veliki večini brez rednega slovenskega dušnega pastirstva, zato gre za to, da se vsaj po večjih naselbinah najdejo kolikor toliko stalni laični poverjeniki. Sami se ne bodo oglasili, najdimo jih Družbi mi doma, saj ni kraja, kjer bi se koga ne našlo. Vsaj to vez ustvarimo med našimi izseljenci in domovino. V južni Srbiji so n. pr. kraji, kjer ni niti 5 Slovencev, a je med njimi Mohorjan, drugod jih je pa 200, 300, a ni nobenega. Dela, hvaležnega dela je torej še dovolj.

Smeg začenja naletavati, delo po polju ponehuje in dolgi zimski večeri so tu. Vsaj par na teden jih posvetimo branju, a vsaj enega tudi širjenju dobrega branja. Ker nam težke okoliščine ovirajo razviti v dovoljni meri vse najrazličnejše panoge in oblike ljudsko prosvetnega dela, posvetimo zato tem večjo pozornost tej, ki je med najvažnejšimi, med najhvaležnejšimi in med — najlažjimi. Župnijske knjižnice v vsako faro, so ponavljali vsi katol. shodi od prvega dalje, a danes smo v tem pogledu na slabšem, nego smo bili pred 20. leti. To ne more in ne sme iti več dalje. In že sama redna ter izredna izdaja naše Družbe za silo skoro zadostujejo za majhno knjižnico, če že ne župnijsko, pa vsaj za družinsko.

Katoliška akcija

5. Delo župnijskih odborov Katoliške akcije.

Ko imamo ustanovljen župnijski odbor Katoliške akcije, pa seveda nikakor ne smemo pustiti, da bi deloval tako, kot deluje na stotine naših odborov, to je — nič. Ne smemo pustiti, da je odbor samo ustanovljen zaradi lepšega, zaradi formalnosti, dela pa v župniji slejkoprej še vedno vse ena sama oseba, kakor je pač vedela in znala delati že poprej tudi brez KA.

Prva stvar je seveda, da se odbor konstituira. Ze vsa navodila cerkvenih avtoritet ponovno in glasno poudarjajo,

naj predsednik ne bo duhovnik, temveč laik. Kateri in kakšen? Če je KA »najresnobnejša zadeva današnjega časa«, potem je jasno, da naj bo tudi predsednik KA najboljši mož svoje župnije. Toda bojmo se starih prvakov, ki so že župani, predsedniki hranilnic, gasilnih društev itd. ter imajo že polna ramena najrazličnejših časti in nalog. S takimi ne pridemo nikamor, kajti če zahteva kakšna organizacija res celega človeka, potem je gotovo predsedništvo KA, Edino primerna bo za to nekoliko starejša (a ne prestara) osebnost, ki uživa zadosten ugled in spoštovanje pri župlja-

nih in ki vse svoje moči lahko posveti temu mestu. KA je poleg vsega drugega tudi združitev vseh že obstoječih nepolitičnih organizacij dotične župnije in tvori med njimi nehoti večkrat tudi vlogo nekakega razsodnika in vrhovnega voditelja, zato bi gotovo najbolje kazalo, da predsednik KA ni istočasno predsednik nobene druge organizacije. Glede ostalih odbornikov: podpredsednika, tajnika in blagajnika bi veljalo prilično isto. Le ne nalagati na ene rame preveč dela in časti, ki jih ne zmore, obratno celo, naša naloga je, pritegniti k organiziranemu delu čim največ svežih moči.

Vsak dober župnijski odbor Katoliške akcije bo moral imeti svoje seje vsak teden, najmanj pa vsaj vsakih 14 dni, kajti torišče njegovega dela je nepregledno in neizčrpno. V njem se mora združevati, porajati in organizirati sploh vse nepolitično katoliško delo, gibanje dotične župnije, on mora delo porazdeljevati, izpopolnjevati vse vrzeli ter skrbeti, da se sklenjene akcije tudi res izvedejo. Naj navedemo vsaj nekatere najvažnejše naloge:

1. Že sama organizacija Katoliške akcije nudi dela čez glavo. Že iz zadnjih člankov je bilo razvidno, da bo Svet KA vsaj v začetku moral sestaviti prav za prav odbor sam in enako bo potem s sestavo in organizacijo prave, široke KA, o čemer bomo pa govorili še v prihodnjih člankih. Ne zadostuje pa seveda sama zunanja organizacija, temveč bo moral odbor sestaviti vsaj za začetek tudi ves delovni program Sveta in KA same ter ga navadno sam tudi izvesti. Že samo te naloge vzamejo vsaj eno leto pridnega dela.

2. Odbor KA je združitev vseh nepolitičnih katoliških organizacij dotične župnije v svrhu čim najtesnejšega in najuspešnejšega sodelovanja s cerkvijo pri njenem misijonskem delu samem. Zakaj ta združitev? Zato, da se vrši delo čim najbolj smotreno, po enotnih načelih in vsestransko. Končni namen vseh naših pravih katoliških organizacij je bil prav za prav že od nekdaj pre-

poroditi vse javno in zasebno življenje v zmislu evangelijskih nauk, toda vse to delo je postalo v zadnjih letih jako razblinjeno. Po večjih krajih časih ena organizacija ni vedela za drugo, kaj dela in kaj namerava. Še več: vsi vemo, da so se med njimi pogosto pojavljala tudi prav nepotrebna trenja, kar je škodovalo organizacijam samim, še več pa katoliškemu gibanju na splošno. Današnji resni časi za taka nasprotja pač nikakor niso primerni, zato je naloga in dolžnost vseh katoliških organizacij, da se med seboj dopolnjujejo, ne pa da si konkurirajo ali celo nasprotujejo. Vse to je pa mogoče doseči le, če je ustvarjeno neko vrhovno vodstvo teh organizacij, ki po potrebi delo tudi razdeljuje in usmerja, trenja pa izloča. In to naj bi tudi delal odbor KA.

3. Samo taka združitev vseh obstoječih organizacij šele nazorno pokaže številne vrzeli, ki obstojajo v sistemu katoliškega gibanja po vseh župnijah. Pokažejo, kje je treba zgrabit najprej. Nekje vse kriči po ustanovitvi Vincencijeve ali Elizabetne konference, drugod je nujno potrebna ustanovitev podružnice društva »Krščanska šola«, v tretjem kraju hudo pogrešajo katoliško ljudsko knjižnico, v četrtem kraju bi nujno kazalo ustanoviti fantovsko Marijino društvo ali nočno čiščenje presv. Rešnjega telesa, v petem kraju zopet nekaj drugega ali pa celo več teh in še drugih organizacij obenem. Za vse to naj skrbi in vse to naj realizira odbor KA kar po vrsti, da bo organizatorični sistem našega katoliškega gibanja in življenja čim popolnejši do zadnje naše župnije. Evo, zopet skoro neizčrpno polje dela odbora KA za par let.

4. In kaj naj rečemo o našem tisku. Že cela desetletja opozarjajo vsi sveti očetje in druge najvišje cerkvene avtoritete na neizmerno važnost dobrega tiska za širjenje kraljestva Kristusovega na zemlji. Marsikaj so posamezniki v tem pogledu pri nas že storili in tudi žrtvovali, a ravno te dni smo iz Mohorjevega Koledarja izvedeli žalostno dejstvo, da je padlo število udov letos za

celo — sedmino S čim znanužejo nasprotniki cerkve? S tiskom! Narode, ki so po ogromni večini katoliški, vodijo izrazito protikatoliški voditelji, ker so obvladali nezavedne množice s svojim tiskom. Vprašanje našega katoliškega tiska postaja polagoma vprašanje našega obstoja, zato je skrb za dober katoliški tisk izrazito misijonsko delo. Tega bi zlasti sedaj pozimi ne smel pozabiti niti en župniški odbor KA in bi moral zato vpreči ves svoj organizacijski aparat v to, da ima vsaka rodbina vsaj en katoliški politični list, en katoliški nabožni list in vsaj še knjige Mohorjeve družbe. Zopet dovolj dela za vse zimske tedne vsako leto.

5. Skrb za čim intenzivnejše versko življenje v ožjem zmislu. To bi morali omeniti prav za prav že na čelu, toda namenoma smo najprej govorili o aparatu, ki naj končno itak vodi tudi k temu cilju. Mi vsi vemo, da je po naših domovih, ki veljajo na zunaj za izrazito katoliške, mnogo, jako mnogo tudi nekatoliškega, jako mnogo zgoli zunanjega. Koliko jako glasnih »katoličanov« ne izpolnjuje niti najnujnejših verskih dolžnost, v kolikih dobro stoječih hišah dosledno zaklepajo vrata pred vsakim revežem, koliko glasnih »katoličanov« je udanih pijančevanju, v kolikih na zunaj katoliških hišah žive starši, še večkrat pa njih otroci kaj nekatoliško življenje itd. itd. Kaj bomo naštevali, kar pogledamo nekoliko okrog sebe, ali pa še bolje: izprašajmo si svojo vest, pa nam bo nazirala cel venec grehov. Tu je osrednja točka vsega dela vse Katoliške akcije, kajti vse drugo so le pomožna sredstva za to vrhovno skrb, ki se je mora v prvi vrsti zavedati seveda odbor sam, da bo znal najti tudi najprimernejše protikupe, v katerih mora biti nad vse iznajdljiv in se posluževati prav vseh sredstev, da pomaga dušnemu pastirju uvesti tudi res čim najzornejše katoliško življenje.

6. Izrečna naloga in cilj Katoliške akcije je skrbeti za uveljavljanje katoliških načel tudi v vsem javnem življenju (glej § 2. d) pravil). V vseh doseda-

njih člankih smo vedno podčrtavali, da KA ni polit. organizacija in tudi nima nobenih političnih namenov, toda javno življenje je neločljivo od vere, zato se mora KA brezpogojno brigati, kolikor je to z njenim nepolitičnim značajem seveda združljivo, da v javnem življenju ne pridejo do veljave protiverska načela in stremljenja. Imamo celo vrsto važnih javnih korporacij, ki se v svojem delu ali vsaj nastopanju ponovno dotikajo tudi vprašanj, ki se tičejo tudi verskih zadev in tedaj nam nudijo jamstvo, da se bodo tisti posli vodili v zmislu zahtev naše vere le tedaj, ako jih bodo imeli v rokah versko neoporečni možje, trdni katoliški značaji. Zopet — sicer delikatna — a velevažna naloga odborov KA, ki ne morejo ostati slepi in gluhi tudi pred temi vprašanji. Francija, Mehika in Španija naj nam bodo svarilni vzgledi. Tudi Italija in še razne druge države.

7. Zatiranje raznih splošnih protikatoliških razvad in boj proti splošnim javnim in zasebnim pojavom, ki niso v skladu z načeli in zahtevami naše vere. Takih pojavov in razvad imamo danes vse polno: nemoralno življenje, pijančevanje itd. itd. Zlasti na dve naj še opozorimo, to sta širjenje fašizma in komunizma, ki sta oba poganskega izvora in po vsej svoji miselnosti popolnoma nezdržljiva z nauki katoliške vere. Ta dva pojava se nevarno širita tudi pri nas in treba bo napeti vse sile, da ju zajezimo, če nečemo, da se lepega dne znajdemo v položaju današnjih nemških katoličanov, ki morajo braniti že svoje najosnovnejše pravice. Boj proti njim mora iti v dveh smereh, to je z globoko načelno vzgojo, ki je edini trdni branik katoliških načel, in pa s tem, da ne dovolimo nikjer kakršnegakoli uveljavljanja pristašev teh dveh protikršćanodborov Katoliških akcij, ki bodo imeli ravno tu priliko najlepše pokazati svoje sposobnosti.

8. Če bi hoteli zahajati v podrobnosti, bi tako lahko naštevali še brez konca in kraja, a že iz povedanega je dovolj jasno razvidno, da so naloge od-

borov KA neizčrpne, da delo prav za prav ni in ne bo podelano nikoli, temveč moramo z vsemi svojimi močmi vsaj stremeti za tem, da izvršimo čim največ. Samo eno stvar naj še omenimo, to je prirejanje katoliških — manifestacij. Javnih parad je dandanes toliko, da smo jih že do grla siti, zlasti tistih nešteti, ki se izčrpajo v samih pletljivih frazah, toda kljub temu teh nikakor ne smemo in ne moremo črtati tudi iz programov dela naših KA. Človeška narava je taka, da v važnih trenutkih nujno potrebuje tudi zunanje manifestacije za izraz ali pa za okrepitev svojih načel, toda verske manifestacije imajo razen tega še mnogo višji smoter, to je posebno počastitev našega Stvarnika in Odrešenika. Glede na to morajo odbori župnijskih KA v primernih razdobjih najti tudi primerne povode za zunanje manifestacije verske misli in katoliških načel, pa naj bo potem že jubilej kake katoliške organizacije, romanje, blagoslovitev kake zastave, doma ali kapelice, evharistični kongres, sv. misijon ali karkoli. Take prireditve vedno močno vplivajo na poživitev in utrditev verske misli.

To bi bile — seveda le v grobih obrisih — glavne naloge župnijskih od-

borov KA. Marsikdo bi utegnil morda pogrešati še večjega poudarka n. pr. karitativnega dela, ki je danes posebno važno in nujno, ali pa ukrepov za praktično izvajanje verskega življenja. Po našem mnenju je to nepotrebno, kajti delo odborov KA je predvsem organizatoričnega in regulatoričnega značaja in ni njih naloge, da bi sami izvajali podrobnosti. Ako je v kakem kraju beda velika, tedaj je naloga KA, da poskrbi, kakor smo že omenili, za ustanovitev dobro poslušajoče Vincencijeve in Elizabetne konference; ako je kje močnejše razvito pijanstvo, naj poskrbi za ustanovitev kake protialkoholne organizacije, za poglobitev verskega življenja v ožjem zmislu; naj pomaga snovati nabožne organizacije itd., toda odbor sam se ne more izčrpavati v podrobnostih, ako noče, da izgubi svoj pravi zmesel. Edini končni namen sploh vse Katoliške akcije je itak poglobitev verskega življenja in čim večje razširjanje ter uveljavljanje kraljestva Kristusovega na zemlji, toda ravno zato je njegova naloga ustvarjati in organizirati v to svrhu vsa sredstva, za posamezne panoge imajo pa potem skrbeti seveda posamezne organizacije, ki so do neke mere itak tudi organi odborov.

D R O B I Ž

Iz naše organizacije

Brez organizacije je še vedno marsikaka župnija. Te morajo letošnje zimo brezposojno izginiti, kajti nikakor ne gre, da bi težke zunanje okoliščine ubile tudi našo voljo do življenja in napredka. »Vsak je sam svoje sreče kovač«, pravi že naš pregovor, ki nam pove globoko resnico. Bog zna, kaj bi bilo iz nesrečne Španije čez pet, čez deset let, če bi se ne bili katoliški Španci zdramili ter ob svitu gorečih cerkva in samostanov ustvarili močno organizirano katoliško gibanje, ki je šlo pogumno na delo brez ozira na vse žrtve in je zato tudi prav te dni izbojevalo prve, lepe uspehe: polomilo je framasonskemu in komunističnemu zmajju vsaj najostrejšo zobe in že sedaj menda ne bo močoča proti katoličanom nobena nevarnejša akcija več. Tudi pri nas smo doživeli katoličani po vojni že marsikako nepriliko, ker smo se vse preveč zanašali na

svojo zunanjo moč, ki je pa začela na znotraj zaradi naše brezbriznosti že davno slabeti. Dogodki vsakega dne in okoli in okoli nas nas morajo svariti in — učiti. Močni bomo na zunanje toliko in veljali bomo toliko, kolikor bomo močni na znotraj, to je kot celota s svojo organizacijo, kot posamezniki pa po jasnosti in trdnosti svojih načel. Niti ene slovenske župnije zato ne sme biti za božič brez močne katoliške versko-kulturne organizacije, na kateri edini more trdno sloneti vse katoliško gibanje.

Kaj je prvo in glavno? Odgovor je kratek: Katoliška akcija. Tega se pri nas premnogi še vedno ne zavedajo, čeprav jim to dopoveduje dan za dnem celo sam sveti oče, sedanjí papež. Seveda ne rabimo in ne maramo za Katoliško akcijo, ki bi nadomeščala kako umrlo društvo, temveč za KA, ki bi zajemala vse katoliško življenje dotične župnije. A taki KA smo objavili sedaj tudi v našem listu že pet član-

kov, ki naj bi si jih vsak vestno prebral. Pa tudi zgolj zunanje izobrazbe nikakor ne smemo zanemariti, zato priporočamo in prosimo vse župnije, naj ustanove ali ožive župnijske ljudske knjižnice. Torej KA in knjižnica naj bi bili plod letošnje sezone v vsaki slovenski župniji!

Naša knjižnica

MOHORJEVE KNJIGE

so prišle te dni v naše domove. Okroglo 300.000 lepih knjig je bilo porazdeljenih po naših družinah in če računamo, da bo prebralo vsako knjigo samo pet oseb, zneso to poldrugi milijon prebranih knjig. Kako ogromno kulturno delo! Kdo bi ga mogel oceniti po zasluženju! Zlasti dandanes, ko preživlja naša ljudsko-prosvetna organizacija tako hudo krizo.

Šest knjig so prejeli letos naši Mohorjani; običajni Koledar, nadaljevanje Življenja svetnikov, Jetiko, Naše morje in dve povesti. Vsako leto smo teh knjig veseli, letos smo jih lahko še prav posebno in človek se le čudi, kako je mogoče za tak majhen denar tako bogat knjižni dar. Že sama knjiga o jetiku! Saj je bilo o tej strašni ljudski bolezni, ki pomori vsako leto na tisoče in tisoče, napisanega že jako veliko. Poljudne brošure, letaki, svarila itd., tudi predavanj v šolah in po društvih smo slišali že celo kopo, toda šele sedaj vidimo, kako nezadostno je bilo vse to in kako krvavo potrebna je bila ta knjiga, ki je našla tudi največje priznanje strokovnjakov. Res je, da je jetika predvsem socialna bolezen, nujna sprememba revščine in bede, vendar lahko s temeljitim poznanjem te strašne morilke še vedno rešimo tisoče naših mater in očetov, tisoče naših sinov in hčera, zato mora biti za to lepo delo gotovo Družbi in pisatelju dr. Debevcu hvaležen vsak naš človek.

In pa knjiga »Naše morje«, ki so jo napisali dr. Bohinjec, prof. Kranjc in dr. Dobida. Kdor je naše morje že videl, se mu je globoko vtisnilo v srce za vse življenje, kdor ga ni videl, podzvestno hrepeni po njem, kakor človeška duša vedno hrepeni po lepem, ne glede na to, da je naše morje in primorje izredne važnosti tudi za naše slovensko gospodarstvo, o čemer bi bilo treba še tudi govoriti. Sličnega dela smo v naši književnosti že dolgo pogrešali in kakor v tej knjigi še nekaterih stvari pogrešamo (na pr. poglavja o ljudstvu, ki tam živi, o njegovi prosveti, o že omenjenem gospodarskem pomenu za Slovence itd.), bo vendarle menda skoraj vsak pograbil najprej to knjigo in jo slastno prebral, saj mu omogoča temeljitije poznanje in razumevanje tega — poleg naše Slovenije — gotovo najlepšega dela naše države.

O obeh leposlovnih knjigah bomo spre-

govorili še v prihodnji številki, tu le še omenimo, da bo gotovo vsakemu zelo všeč sklep glede »Življenja svetnikov«. Če bi se nadaljevalo v sedanjem obsegu, bi morali čakati na zaključek še celih 14 let, kar bi gotovo nobenemu ne bilo všeč. Če Družba ne more izdajati obsežnejših zvezkov med rednimi izdanji, pač ni bilo drugega izhoda kot da jih je prenesla med izredne, obstoji pa žal ta nevarnost, da bo ostala velika večina Mohorjanov brez popolnega dela. Nekaj sličnega je z »Zgodovino slovenskega naroda«. Tudi tu bi si gotovo vsak od srca želel, da bi delo hitreje napredovalo in Družba naj nas morda za par let priščipne pri drugih izdanih, le da bo to ogromno in prekrasno delo čim prej zaključeno.

Končno še o Koledarju par besed. Lepo so letos v njem razloženi davki, vendar trajno ne bomo mogli pogrešati tudi posebne knjige o njih. Je pa gotovo prav, da ni izšla že sedaj, kajti vsi smo prepričani, da bo v prihodnjih par letih doživela naša sedanja davčna zakonodaja še velike izpremembe in tedaj bi postala taka knjiga skoraj nerabna. Treba je vsekakor z njo počakati, da se naša davčna politika in uprava ustalita, nato naj bi pa takoj izšla taka knjiga, ki naj bi obsegala prav vse javne davkatve, torej tudi samoupravne. Zelo jo pogrešamo. Vsakega bo zanimalo v Koledarju tudi »Pismo iz Južne Srbije«, kjer živi že danes gotovo nad 5000 Slovencev. Žal, da v tem pismu ni bilo mogoče povedati sto in sto stvari, ki bi pri nas vsakega zanimalo, misliti bo pa gotovo treba čim prej tudi na posebno knjigo o naših izseljencih, ki žive raztreseni po vsem svetu, da dobimo vendarle že enkrat vsaj približno točen pregled svojega lastnega naroda. To naj bi izdala Družba seveda v zvezi z »Rafaelovo družbo«, ki ima danes pri nas še največ pregleda o tej stvari. Prav posebno pa pade letos vsakemu v oči imenik članov. O nazadovanju govorimo v uvodnem članku današnje številke, prav izrečno moramo pa izraziti Družbi svojo hvaležnost za to, da navaja Mohorjane po imenu vsaj izven strnjenege slovenskega ozemlja, ker za silo lahko nadomešča tak imenik pravi pravcati adresar naših izseljencev. Le izpopolniti bi ga bilo treba čim najbolj, kar pa seveda ni mogoče drugače, kot Družbo čim najbolj razširiti med našimi izseljenci. Družba se za to trudi, vsa čast in hvala ji, vsak pa, ki to poglavje vsaj malo pozna, ve, da ne bo šlo, če ne pomagamo prav vsi, ki smo doma in v tujini. Poznamo kraje, kjer je po več sto Slovencev, a nobenega Mohorjana, Gre za to, da najdemo v takih krajih vsaj po enega, ki bi se zavzel za Družbo, ki sama od sebe ne more zavohati, kdo bi bil tisti. Pomagajmo ji, kajti tudi to je zaslužno narodno delo, saj vsi vemo, da v prav veliki meri ravno dober tisk vzdržuje naše izseljence versko in narodno.

Te in take misli se porajajo človeku, ko vesel prinese domov letošnje Mohorjeve knjige, najstarejše in najboljše prijateljice naših slovenskih domov. Naj bi pa seveda ne bilo v nobeni rodbini nikogar, ki bi jih tudi ne prebral, saj vsebujejo tako bogato zakladnico prepotrebne znanja. Ko so pa prebrane — shranite jih, shranite jih! Ne pustite, da bi se valjale po mizah, kjer bi jih otroci trgali. Vsaka hiša ima kako polico ali skrinjo, kjer se knjige lahko varno hranijo, kajti Mohorjeve knjige niso samo za letošnjo zimo, temveč tudi za vaše otroke in vaših otrok otroke, ki bi jih nekoč z največjim zanimanjem prebirali. Neizmerne vrednote so se tako v zadnjem polstoletju pri nas radi brezbriznosti že uničile. Spominimo se le na Starelovo »Občo zgodovino«, na Erjavčeve »Domače in tuje živali v podobah«, na vrsto »Večernice« itd., kar je Družba že vse izdala, a v kako redkih hišah je danes te dragocene stvari še najti, pa bi jih tudi današnji rod bral s prav takim zanimanjem, kot jih je prejšnji. Članstvo pri Mohorjevi družbi in pažnja, ki se posveča njenim dragocenim knjigam sta znak in merilo kulture naših domov.

Nove knjige. Poleti in v prvi jeseni je naš knjižni trg precej počival, kar je tudi povsem naravno. Mestni ljudje so tedaj na počitnicah, kmetiški pa sredi najhujšega dela, zato tedaj nihče mnogo ne bere, niti vsakdanjega političnega lista ne. Zato so se pa začele kopičiti knjige sedaj pred zimskimi prazniki. Toliko jih je, da bomo imeli dovolj skoraj za vso zimo in nekaj jih bo pa izšlo.

Predvsem moramo omeniti našo »Jugoslovansko knjigarno« v Ljubljani, ki je izdala znameniti zgodovinski roman poljske pisateljice Zofje Kassak-Szczucke »Legniško bojišče«. Malokatero knjigo bomo letošnje jesen tako veseli kot te, kajti malokatera bo za široke sloje naših bravcev, tudi za kmetiške, tako poučna kot ta. Obravnava namreč eno najburnejših poglavij vse vzhodnoevropske zgodovine, to je naval divjih Tatarov, ki so v XIII. stoletju pridrlji iz osrednje Azije in preplavili ter upostošili Rusijo, Poljsko, Ogrsko, Hrvaško, Srbijo in Bolgarijo. V zvezi s to strašno mongolsko poplavo nam slika odlična pisateljica vse tedanje versko, kulturno, gospodarsko in socialno življenje v mestih in na kmetih, tako da dobimo lep in veren vpogled v vso tedanjo zgodovino. Pripovedovanje je izredno živahno in zanimivo, skozi in skozi napeto, tako da knjige pač nihče ne bo odložil, preden je ne prebere do konca. Prepričani smo, da bo šla tudi po kmetih iz rok v roke. — Tudi za naše majhne otroke je »Jugoslovanska knjigarna« letos lepo poskrbela. Za božič in za Miklavža jim je izdala s podobami bogato okrašeno zbirko pravljic, ki jih je priredil znani mladinski pisatelj Mirko Kun-

čič pod naslovom »Prigode krojačka vese-ljačka in druge pravljice«. Vseh je zbranih v tej lepi knjigi devet in prepričani smo, da jih bodo brali otroci z največjim užitkom, zato bi bilo prav, če bi starši pri nakupovanju Miklavževih in božičnih darov ne prezrli te lepe knjige, kajti dobro knjigo prištevamo med najboljša vzgojna sredstva in starši naj vzgoje pri otrocih že zgodaj vese-lje do lepega branja.

Cel zavoj knjig, kakor vsako leto, nam je tudi letos poklonila naša prezaslužna »Družba sv. Mohorja«. O nekaterih knjigah govorimo že na drugem mestu, na druge bomo opozorili še v prihodnjih številkah, tu pa omenimo za danes le novi zvezek präljubljene »Mohorjeve knjižnice«, ki nam prinaša Pucljev prevod ljudske povesti »Mutasti greh« izpod peresa priznanega bavarskega ljudskega pisatelja, župnika P. Dörflerja. Glavni junak te pretresljive zgodbe je za-nemarnjen, sam sebi prepuščen ovčar, ki za-greši hud greh in ga pri spovedi zamolči. Vest ga nato grize in preganja, brez miru in pokoja tava okrog, skuša jo umiriti z vse-mi sredstvi, toda zaman. Ves notranje zlom-ljen hudo zboli in le naključje ga dovede do tega, da se mu vsaj na smrtni postelji izvije iz srca priznanje krivde. Pretresljiva zgod-ba bo segla gotovo vsakemu globoko v dušo.

Naša mariborska »Cirilova tiskarna« pa pridno mesec za mesecem pošilja v svet menda že med vso slovensko mladino zna-ne in od meseca do meseca bolj težko pri-čakovane »Zbrane spise Karla Maya«. Že vse leto izhaja sedaj njegova velika povest v treh delih »Satan in Iskarjot«, ki bo za božič končana. Povest nas vodi po Ameriki, Afriki in Evropi, med Arabci, Indijanci in belokožci, dejanje je od snopiča do snopiča bolj napeto, zato te zvezke zlasti šoli od-rasla mladina kar požira in gotovo ne more izhajati nobena ljudska knjižnica brez več izvodov teh Mayevih spisov. Če jih pa kje morda še vedno nimajo, pa knjižnica pač z nobenim delom mladine ne bo tako priva-bila k sebi, kot s tem. Toda s prav nič manjšim užitkom in zanimanjem jih seveda ne bodo brali tudi odrasli, ki bodo iz njih spoznali zlasti življenje med Indijanci po divjem ameriškem Zapadu v polpretekli dobi.

Naše gasilstvo

Občni zbori gasilskih društev z zmislu novega zakona o gasilstvu so se vršili te zadnje tedne po vsej Sloveniji. Mi smo opo-zarjali na važnost gasilskih društev že več mesecev in marsikje je zavedno članstvo tu-di res napravilo red in poslalo precej ne-primerljivih starih odbornikov v bolj ali manj zaslužni pokoj. Po nekaterih občinah je pa seveda vladala stara brezbriznost in zaspa-nost, zato članstvo tudi tlačani posameznim kričanjem.